

Zbigniew KUŹNIAR*
Artur FRONCZYK**

BEZPIECZEŃSTWO POLSKI W ZJEDNOCZONEJ EUROPIE. WYBRANE UWARUNKOWANIA

Artykuł dotyczy problematyki bezpieczeństwa i obrony Polski na tle Unii Europejskiej, jak również wzmocnienia potencjału UE w dziedzinie zarządzania kryzysowego oraz współpracy w sferze bezpieczeństwa i obrony. Przedstawia również ogólną charakterystykę procesu pogłębiania integracji europejskiej, polegającego na przechodzeniu do coraz wyższych form współpracy między państwami członkowskimi. Artykuł porusza również kwestie bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, a także scharakteryzowane są w nim niektóre organizacje i jednostki polityczno-wojskowe, działające na rzecz pokoju tak w ramach Unii Europejskiej jak i NATO.

Słowa kluczowe: Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony UE, Unia Europejska, integracja europejska, bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo międzynarodowe, Eurokorpus

WSTĘP

Początek lat 90-tych ubiegłego wieku spowodował zmianę uwarunkowań funkcjonowania geopolitycznego Polski. Staliśmy się członkami dwóch struktur globalnych, z których NATO przejęło funkcje dawnego Układu Warszawskiego. Stąd też polska polityka bezpieczeństwa opiera się na zasadzie respektowania suwerenności innych państw i na oczekiwaniu, iż będą one szanować niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej. Polityka ta jest zgodna z prawem międzynarodowym, rezolucjami i decyzjami Organizacji Narodów Zjednoczonych, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz z dwustronnymi i wielostronnymi porozumieniami, w których Rzeczypospolita jest stroną. Powyższe założenia spowodowały, że nasze granice uznano za niezmiennie, ale i my nie mamy roszczeń terytorialnych wobec państw sąsiednich. Strategicznym celem Polski jest obrona i utrzymanie suwerenności, niepodległości i terytorialnej integralności. Już wspólna deklaracja dwudziestu dwóch

* mgr Zbigniew KUŹNIAR - Instytutu Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego

** mgr Artur FRONCZYK – Dolnośląska Szkoła Wyższa

państw NATO i Organizacji Układu Warszawskiego, podpisana w Paryżu, 19 listopada 1990 r. mówi o tym, że „bezpieczeństwo jest niepodzielne i że bezpieczeństwo (...) krajów jest nierozzerwalnie związane z bezpieczeństwem wszystkich Państw (...)”¹.

1. UNIA EUROPEJSKA JAKO POLSKA I EUROPEJSKA POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

Zapewnienie wszystkich poziomów bezpieczeństwa jest jednym z obszarów szczególnego zainteresowania Unii Europejskiej. Stanowi również specjalną pozycję w ogólnym procesie pogłębiania integracji europejskiej, polegającym na przechodzeniu do coraz wyższych form współpracy między państwami członkowskimi. Właściwie wszystkie z działań integracyjnych zawierały w sobie aspekt bezpieczeństwa. Zarówno bowiem teoretyczne propozycje, jak i praktyczne inicjatywy, miały na względzie zagwarantowanie i wzmocnienie bezpieczeństwa. Z tego względu, aktywny udział Polski w realizacji Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (European Security and Defence Policy – ESDP) pozostaje drugim, obok członkostwa w NATO, podstawowym założeniem polskiej polityki bezpieczeństwa². Główną przesłanką, leżącą u podstaw ESDP, jest wzmocnienie potencjału Unii Europejskiej w dziedzinie zarządzania kryzysowego, w sytuacji „gdy NATO jako całość nie jest zaangażowane”. Tym samym, dzięki rozwojowi ESDP, Unia Europejska zyskuje większą zdolność do autonomicznego działania, opartą na odpowiednich strukturach organizacyjnych oraz siłach i zdolnościach obronnych dostarczanych przez państwa członkowskie. W realizacji tego rodzaju polityki uczestniczą 24 państwa Unii Europejskiej. Korzenie tej polityki sięgają początków integracji europejskiej. W roku 1948, na mocy Traktatu Brukselskiego, utworzono Unię Zachodnią (UZ), która miała się stać narzędziem kolektywnej obrony państw członkowskich. W 1954 roku, w wyniku modyfikacji Traktatu Brukselskiego, UZ przekształcono w Unię Zachodnioeuropejską (UZE). Równocześnie utworzone NATO spowodowało stopniową marginalizację UZE, aż do jej faktycznego uśpienia³. Powrót do idei wzmocnienia współpracy państw europejskich w sferze bezpieczeństwa i obrony nastąpił z początkiem lat dziewięćdziesiątych. Na mocy Traktatu z Maastricht z 1992 roku wprowadzono Wspólną Politykę Zagraniczną i Bezpieczeństwa (Common Foreign and Security Policy). Założono, iż polityka ta prowadzić może do powołania wspólnej polityki obronnej, a w przyszłości także do utworzenia wspólnej obrony – jeśli Państwa Członkowskie podejmą taką decyzję. Zdefiniowano podstawowe cele Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, którymi miały być: ochrona wspólnych wartości, podstawowych interesów i niezależności państw członkowskich, umacnianie bezpieczeństwa Unii Europejskiej, umacnianie bezpieczeństwa kontynentu i wspieranie współpracy międzynarodowej, ugruntowanie i rozwijanie demokracji oraz rządów prawa wraz z poszanowaniem praw człowieka. Traktat z Maastricht nie wyposażył jednak wspólnej polityki bezpieczeństwa w niezbędne do jej prowadzenia instrumenty, szczególnie dotyczące podejmowania decyzji operacyjnych i organu wykonawczego. Kolejne zmiany przyniósł Traktat Amsterdamski modyfikujący Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Amsterdamski wprowadził nową jakość do europejskiej polityki bezpieczeństwa – włączył zadania

¹ Patrz: *Współczesne stosunki międzynarodowe*, pod red. T. Łoś-Nowak, Wrocław 1997, s. 102.

² J. M. Nowak, *Szesty kraj NATO*, [w:] „Polska Zbrojna”, nr 35/2010, s. 15.

³ R. Zięba, *Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa UE*, Warszawa 2007, s. 20.

humanitarne, ratownicze, utrzymania i przywracania pokoju oraz zarządzania kryzysami, czyli tzw. misje petersburskie (będące w gestii Unii Zachodnioeuropejskiej) do Traktatu o Unii Europejskiej. Ponadto, ustanowiono funkcję Wysokiego Przedstawiciela do Spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, którym został Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej⁴.

2. POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO I MIĘDZYNARODOWEGO

Po 1989 roku jednym z charakterystycznych dla stosunków międzynarodowych zjawisk jest „rozcignięcie” pojęcia bezpieczeństwa. Pojmowane dotąd głównie w kategoriach militarnych, zaczęło być postrzegane jako zjawisko wielowymiarowe. Przyczyniły się do tego, oprócz upadku systemu komunistycznego, również procesy globalizacyjne i prymat geokononii nad geopolityką⁵. Samo pojęcie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych jest jednym z pojęć fundamentalnych. Trudno je jednak w sposób prosty zdefiniować. Bezpieczeństwo może mieć wymiar wewnętrzny i zewnętrzny. W aspekcie wewnętrznym oznacza ono równowagę, stabilność i harmonijność danej zbiorowości, natomiast w aspekcie zewnętrznym brak zagrożeń z zewnątrz (ze strony innych podmiotów)⁶.

Najstarszą kategorią bezpieczeństwa w stosunkach międzynarodowych jest pojęcie bezpieczeństwa narodowego. Może ono być zdefiniowane jako zdolność narodu do ochrony wewnętrznych wartości przed zagrożeniami zewnętrznymi⁷. Kolejną istotną kategorią w nauce o stosunkach międzynarodowych jest pojęcie bezpieczeństwa międzynarodowego. Sposób definiowania tego pojęcia ewaluował. Początkowo bezpieczeństwo międzynarodowe rozpatrywane było w kategoriach militarnego zagrożenia dla państwa lub grupy państw. Definiowanie bezpieczeństwa międzynarodowego przez pryzmat interesów państwa prowadziło do traktowania go jako sumy bezpieczeństwa narodowych poszczególnych państw. W miarę poszerzania się zakresu treści tego pojęcia i narastania współzależności decydujących o funkcjonowaniu podmiotów stosunków międzynarodowych, bezpieczeństwo międzynarodowe przestaje być postrzegane jako suma bezpieczeństwa poszczególnych państw. Staje się raczej wypadkową partykularnych interesów wielu podmiotów, tworząc nową jakość – interes zbiorowy. Bezpieczeństwo międzynarodowe nie jest już utożsamiane z brakiem wojny, ale z równouprawnieniem narodów, poszanowaniem prawa do samostanowienia, współpracą międzynarodową i wzajemną tolerancją na wielu poziomach⁸.

3. EUROKORPUS JAKO ELEMENT EUROPEJSKIEGO I POLSKIEGO BEZPIECZEŃSTWA

Bardzo ważnym elementem bezpieczeństwa europejskiego, podporządkowanym Unii Europejskiej i NATO, jest Eurokorpus. Jego genezy można dopatrywać się już w Traktacie Elizejskim z 22 stycznia 1963 roku, podpisanym przez prezydenta Francji

⁴ *Unia Europejska: Organizacja i funkcjonowanie*, pod red. M. Cini, Warszawa 2007, s. 328.

⁵ *Mały słownik stosunków międzynarodowych*, pod red. G. Michałowska, Warszawa 1996, s. 53.

⁶ Tamże, s. 17.

⁷ R. Zięba, *Kategorie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych*, [w] *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, pod red. D. B. Bobrow, E. Halizak, R. Zięba, Warszawa 1997, s. 8.

⁸ Z. Cesarz, E. Stadtmuller, *Problemy polityczne współczesnego świata*, Wrocław 1998, s. 47.

Charles'a De Gaulle'a i kanclerza Niemiec Konrada Adenauera. Na mocy tego porozumienia Francja i Niemcy zobowiązały się do wzmocnienia współpracy armii i przemysłu zbrojeniowego. Współpraca ta została zacieśniona w 1987 roku, gdy zawiązano między tymi krajami Radę Bezpieczeństwa i Obrony, która umożliwiła utworzenie pierwszej francusko-niemieckiej brygady. Następnie, 14 października 1991 roku, oba te państwa we wspólnym liście powiadomiły przewodniczącego Rady Europy o swoich intencjach poszerzenia współpracy. Jako że Francja i Niemcy utworzyły już fundamenty dla współpracy międzynarodowej w zakresie obronności, przy okazji szczytu w La Rochelle 22 maja 1992 roku Francis Mitterrand i Helmut Kohl podjęli oficjalną decyzję o utworzeniu Eurokorpusu – jednostki wojskowej składającej się z żołnierzy obu państw. Ta dwustronna inicjatywa została otwarta dla państw członkowskich Unii Zachodnioeuropejskiej i NATO, a niebawem nabrała międzynarodowego wymiaru, ponieważ już w 1993 roku przyłączyła się do tego pomysłu Belgia, w 1994 roku Hiszpania, a w 1996 roku Luksemburg. Eurokorpus szybko stał się symbolem współpracy również na szczeblu wojskowym. Na mocy Traktatu z Maastricht postanowiono, że cała Unia Europejska powinna dysponować niezależnymi siłami zbrojnymi. Eurokorpus został oddany w dyspozycję Unii Zachodnioeuropejskiej⁹. Dlatego też 29 maja 1999 roku, podczas francusko-niemieckiego szczytu w Tuluzie, podjęto decyzję o przekształceniu Eurokorpusu w siły szybkiego reagowania pod dowództwem Unii Europejskiej i NATO. Kluczowe znaczenie dla krystalizacji treści i formy ESDP miały postanowienia Rady Europejskiej, podjęte w Helsinkach w grudniu 1999 roku. Przyjęto wówczas założenia tzw. Europejskiego Celu Operacyjnego (European Headline Goal – EHG). Przewidywały one skompletowanie do 2003 roku sił szybkiego reagowania w rozmiarze korpusu (50 - 60 tys. żołnierzy), zdolnych do rozmieszczenia w przeciągu 60 dni i prowadzenia działań operacyjnych przynajmniej przez 1 rok. W efekcie tych decyzji w styczniu 2001 roku rozpoczęto transformację Eurokorpusu, a już w kwietniu rozpoczęto w jego ramach tworzenie kwatery sił najwyższej gotowości bojowej, która w 2002 roku osiągnęła zdolność operacyjną¹⁰.

Zadania Eurokorpusu mogą być wykonywane zarówno pod auspicjami NATO, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Unii Zachodnioeuropejskiej, jak i pod egidą ONZ. W skład tych sił wchodzi 3 dywizje i 2 brygady wydzielone zarówno z Francji, RFN, Belgii, Hiszpanii i Luksemburga. Ten związek taktyczny liczy około 50 tysięcy żołnierzy. W Strasburgu znajduje się sztab, który jest podzielony na dwa zasadnicze pionosy, z których jeden podlega naczelnemu dowódcy Połączonych Sił Zbrojnych NATO. Działania bojowe tej jednostki zaczynają się wraz z odpowiednią decyzją Rady Unii Zachodnioeuropejskiej. Działania prowadzone przez Unię Europejską obejmują takie zadania, jak wsparcie ludności cywilnej na terenach dotkniętych przez klęski żywiołowe, ewakuacja obywateli Unii z obszarów objętych kryzysem, monitorowanie zawieszenia broni, kontrola granic, a także prowadzenie działań z użyciem siły. Swój wkład Eurokorpus miał już w Sarajewie, Kosowie i Afganistanie¹¹.

⁹ R. Kuźniar, *Strategia bezpieczeństwa*, [w:] „Polska w Europie”, nr 2/2004, s. 9 - 28.

¹⁰ [online]. [dostęp: 17.09.2010]. Dostępny w Internecie: www.erocorpus.net.

¹¹ [online]. [dostęp: 10.09.2010]. Dostępny w Internecie: www.erocorpus.net.

4. PODSTAWOWE CELE ORAZ NOWA STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWA RP

Po 1989 roku podstawowym celem Rzeczypospolitej Polskiej była integracja ze strukturami zachodnimi. Było to wyzwanie, biorąc pod uwagę stan polskiej gospodarki, inne pozostałości poprzedniego systemu oraz wymagania, jakie stawiała sama Unia. Dzięki jednolitej polityce w tej sferze wszystkich polskich rządów po 1989 roku, udało się ten cel osiągnąć. 1 maja 2004 roku Polska została pełnoprawnym członkiem tej organizacji. Przystąpienie do Unii oznacza udział RP w kształtowaniu Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. Jak pokazały ostatnie lata, władze w Warszawie potrafiły skutecznie współdziałać z państwami Unii w tej dziedzinie, aby realizować nasze narodowe interesy¹². Rada Ministrów przyjęła 22 lipca 2003 roku Strategię Bezpieczeństwa Narodowego RP, zatwierdzoną przez prezydenta 8 września tego samego roku. W akcie tym podkreślono, że przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wzmacnia podstawy bezpieczeństwa narodowego RP. Zapowiedziano, że Polska będzie aktywnie uczestniczyć w rozwoju Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony jako niezbędnym dopełnieniu WPZiB oraz jako mechanizmie, w ramach którego możliwa jest poprawa zdolności operacyjnych państw członkowskich. W dokumencie tym Polska popierała rozwój zdolności cywilnych i wojskowych w ramach UE, jednakże z zastrzeżeniem, że będą one stanowiły europejski filar NATO. Wskazano na konieczność wzajemnego uzupełniania się i wzmacniania wysiłków w zakresie budowy zdolności podejmowanych w ramach NATO i UE. Zapowiedziano też podjęcie wysiłków dla wniesienia odpowiedniego wkładu w zdolności unijne. Za istotną uznana została harmonizacja zakupów oraz europejskiego rynku uzbrojenia w sposób zapewniający wykorzystanie specyficznych zdolności i doświadczeń wszystkich członków UE¹³.

Kolejnym krokiem, była uchwalona 5 listopada 2007 roku nowa Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP. Odzwierciedlała ona zmiany, jakie zaszły w zakresie uwarunkowań bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej od 2003 roku, w tym członkostwo Polski w Unii Europejskiej. Podkreślono w niej, że pozostaje skorelowana ze strategiami sojuszniczymi - Koncepcją Strategiczną NATO i Europejską Strategią Bezpieczeństwa. W polityczno-wojskowym wymiarze bezpieczeństwa dla Polski najważniejsze forum współpracy stanowi Sojusz Północnoatlantycki. Ważne jest umacnianie transatlantyckiej wspólnoty poprzez zacieśnianie stosunków między UE a Stanami Zjednoczonymi, zwłaszcza ich kooperatywności oraz komplementarności w dziedzinie bezpieczeństwa. Pierwszoplanową rolę przyznano też dwustronnym stosunkom między Polską a USA. Mimo to w nowej Strategii zauważono, że „członkostwo w UE w istotnym stopniu determinuje podstawy bezpieczeństwa Polski. Radykalnie zwiększyło możliwości realizacji polskiej polityki bezpieczeństwa i zdolności oddziaływania międzynarodowego”. Bezpieczeństwo Polski w coraz większym stopniu stanowi integralną część bezpieczeństwa UE. W interesie bezpieczeństwa RP jest umacnianie pozycji Unii w świecie i zwiększenie jej międzynarodowego zaangażowania zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej. Zadeklarowano wniesienie znaczącego wkładu w rozwój wojskowych i cywilnych zdolności UE w zakresie reagowania kryzysowego oraz stopniowe zwiększanie zaangażowania w tworzenie europejskich sił

¹² S. Parzymies, *Stosunki międzynarodowe w Europie 1945-2004*, Warszawa 2004, s. 253.

¹³ J. Barcik, *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony. Aspekty prawne i polityczne*, Bydgoszcz-Katowice 2008, s. 426.

szybkiego reagowania, także przez udział w tworzeniu grup bojowych. Polska ma wnieść znaczący wkład ludzki i materialny w organizowane przez Unię misje stabilizacyjne, pokojowe, ratownicze i humanitarne¹⁴. W maju 2008 roku zapadła decyzja o przystąpieniu Polski do Eurokorpusu i zwiększeniu Polskiego udziału w tej strukturze, który dotychczas był ograniczony do personelu oddelegowanego do kwatery głównej sił. Zgodnie z wypowiedzią ministra obrony narodowej Bogdana Klicha, Europa, obok NATO, staje się drugim filarem bezpieczeństwa militarnego Polski. Minister powiedział, że „przedstawiamy propozycję udziału jednej brygady, dołączając do krajów, które tworzą Eurokorpus”¹⁵.

5. STAŁE STRUKTURY POLITYCZNO – WOJSKOWE DZIAŁAJĄCE W RAMACH UE

W ramach UE działają obecnie następujące stałe struktury polityczno-wojskowe, odpowiedzialne za realizację Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony:

- Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa (Political and Security Committee – PSC). Jest to podstawowe ciało decyzyjne w zakresie spraw bieżących dot. ESDP. PSC wypracowuje decyzje Rady UE, będącej najwyższym ciałem decyzyjnym w zakresie ESDP oraz sprawuje polityczny nadzór nad ich wdrażaniem. W spotkaniach, które odbywają się dwa razy w tygodniu, uczestniczą Przedstawiciele narodowi przy PSC w randze ambasadora (przedstawicielem Polski jest amb. Maciej Popowski). Komitet jest odpowiedzialny przed Radą UE.
- Komitet Wojskowy UE (EU Military Committee – EUMC). To najwyższe ciało wojskowe UE, stanowiące forum konsultacji krajów członkowskich w sprawach wojskowych. Komitet dostarcza rekomendacji wojskowych dla Komitetu Politycznego i Bezpieczeństwa UE. Prace Komitetu wspiera Grupa Robocza Komitetu Wojskowego (EUMCWG). W spotkaniach EUMC, które odbywają się raz w tygodniu, uczestniczą wojskowi przedstawiciele państw członkowskich. W przypadku Polski, funkcję tę sprawuje Szef Sztabu Generalnego, łącząc ją z funkcją Przedstawiciela Wojskowego przy Komitecie Wojskowym NATO.
- Sztab Wojskowy UE (EU Military Staff – EUMS). Jest to ciało odpowiedzialne za proces planowania strategicznego na szczeblu politycznym, podległe Komitetowi Wojskowemu UE. W skład Sztabu wchodzi Komórka Cywilno-Wojskowa, której zadaniem jest pomoc w planowaniu i prowadzeniu operacji reagowania kryzysowego UE, zwłaszcza tych wymagających koordynacji zdolności wojskowych i cywilnych. Komórka ma być zdolna do utworzenia w krótkim czasie Centrum Operacyjnego, zdolnego do samodzielnego dowodzenia wybraną operacją.
- Grupa Polityczno-Wojskowa (Political – Military Group – PMG). Grupa robocza Rady UE, której głównym zadaniem jest szczegółowe opracowywanie dokumentów przedstawianych do zatwierdzenia przez Komitet Polityczny

¹⁴ [online]. [dostęp: 14.05.2010]. Dostępny w Internecie: www.msz.gov.pl, *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*.

¹⁵ *Polska wstępuje do Eurokorpusu*, [w:] „Rzeczypospolita” z 14 maja 2008 r.

i Bezpieczeństwa. Jej spotkania odbywają się na poziomie eksperckim, 2-3 razy w tygodniu¹⁶.

Najważniejsze decyzje w ramach ESDP zapadają na zgromadzeniach Rady UE w formie spotkań Ministrów Spraw Zagranicznych lub Ministrów Obrony. Strategiczne kierunki współpracy w UE w obszarze bezpieczeństwa i obrony określone są jednomyślnie przez państwa członkowskie na spotkaniach Rady Europejskiej. Ciało to spotyka się przynajmniej dwa razy w roku, w formacie szefów państw i rządów.

W wyniku wspólnego działania Rady UE 12 lipca 2004 powołana została Europejska Agencja Obrony (European Defense Agency – EDA). Do jej zadań należy: rozwój zdolności obronnych państw europejskich, wzmocnienie współpracy w zakresie zakupów uzbrojenia, wzmocnienie europejskiego przemysłu obronnego i budowa europejskiego rynku uzbrojenia, a także promocja wielonarodowych programów badawczo-rozwojowych w dziedzinie obrony. Szefem Agencji jest Sekretarz Generalny/Wysoki Przedstawiciel UE ds. CFSP. Nadzór nad jej pracami sprawują Ministrowie Obrony (tzw. Rada Kierująca), zaś bieżącym zarządzaniem zajmuje się Dyrektor Wykonawczy. Ostatnie lata były istotne dla dalszego rozwoju wymiaru wojskowego UE. W 2003 roku przyjęto Europejską Strategię Bezpieczeństwa. Wśród głównych zagrożeń dla bezpieczeństwa UE wyróżniono w niej terroryzm, rozprzestrzenianie broni masowego rażenia oraz problem państw „upadłych”. Uzgodniono także projekt Traktatu Konstytucyjnego, w którym zawarto zapisy istotne dla Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (nieratyfikowany). Ponadto, podjęto szereg inicjatyw mających na celu wzmocnienie zdolności obronnych, zarówno na poziomie Unii Europejskiej, jak i państw członkowskich. Inicjatywy te służą przede wszystkim lepszej koordynacji wykorzystania posiadanych przez państwa zdolności, a także realizacji programów pozyskania nowych (zarówno wojskowych, jak i cywilnych). Najważniejszą z nich jest między innymi Utworzenie Grup Bojowych¹⁷. Grupy Bojowe UE (EU Battlegroups – BG) to siły natychmiastowego reagowania wydzielane przez państwa na potrzeby operacji UE, zdolne do realizacji pełnego spektrum misji petersberskich. Są to jednostki w sile ok. 1500 żołnierzy, gotowe do podjęcia działań w ciągu 15 dni, zdolne do samodzielnego działania przez okres 30-120 dni. Mogą one być tworzone przez jedno państwo (grupa narodowa) lub w ramach współpracy kilku państw (grupa wielonarodowa).

Już od 2003 roku Unia Europejska prowadzi operacje reagowania kryzysowego – Althea w Bośni-Hercegowinie. Jest to największa misja UE, będąca kontynuacją natowskiej operacji SFOR. Uczestniczą w niej żołnierze i cywile z 22 krajów, w tym z 11 spoza UE. Jej celem jest stworzenie odpowiedniego środowiska dla implementacji Porozumienia Pokojowego z Dayton oraz porozumienia z Paryża. Do głównych zadań UE należy walka z przestępczością zorganizowaną oraz pomoc strukturom lokalnym w zapewnieniu bezpieczeństwa. Operacja prowadzona jest w oparciu o mechanizm Berlin Plus, zapewniający dostępność sił i zdolności NATO¹⁸.

¹⁶ R. Zięba, *Wspólna polityka...*, op. cit., s. 94 - 95.

¹⁷ Tamże, s. 89 - 94.

¹⁸ R. Kuźniar, *Strategia bezpieczeństwa...*, op. cit., s. 9 - 28.

Nasz udział w realizacji Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony ma zarówno wymiar polityczny, jak i wojskowy. Polska aktywnie włączyła się w rozwój ESDP jeszcze przed formalnym przystąpieniem do Unii Europejskiej. Po wstąpieniu do UE, zaangażowanie Polski w ESDP uległo zdynamizowaniu.

W wymiarze koncepcyjnym zapewnienia bezpieczeństwa braliśmy udział w uzgadnianiu kluczowych dokumentów UE o charakterze strategicznym, m. in. Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa (2003) oraz zapisów Traktatu Konstytucyjnego UE dot. polityki obronnej (2004). W wymiarze praktycznym, Polska już w roku 2000 zgłosiła kontrybucję na potrzeby Katalogu Sił UE w ramach Europejskiego Celu Operacyjnego. Kontrybucja ta liczy obecnie ok. 1500 żołnierzy i obejmuje dwa bataliony (w tym doborowy 18 batalion desantowo-szturmowy), grupę poszukiwawczo-ratowniczą, samolot transportowy, trałowiec i okręt ratowniczo-pomocniczy. Polska jest członkiem Europejskiej Agencji Obrony od dnia jej powstania. Resort obrony od początku brał aktywny udział w pracach nad utworzeniem Agencji, uczestnicząc m.in. w negocjacjach nad treścią dokumentów konstytuujących ją. Polscy eksperci objęli w EDA cztery stanowiska (rzecznika prasowego oraz trzy stanowiska eksperckie). Poprzez udział we współpracy europejskiej, członkostwo w Agencji przyczynić się powinno do wzmocnienia zdolności obronnych polskiej armii. Otworzyć także powinno nowe możliwości dla polskiego przemysłu obronnego, umożliwiając uczestnictwo w zaawansowanych technologicznie projektach badawczych i przemysłowych. Zakładać można, iż udział Polski w pracach EDA wzmocni konkurencyjność oferty polskiego przemysłu obronnego, także kierowanej na rynki globalne.

Już w 2004 roku Polska podjęła decyzję o utworzeniu Grupy Bojowej wspólnie z Niemcami, Słowacją, Litwą i Łotwą. Pierwszy okres dostępności grupy na potrzeby operacji UE wyznaczony został na I połowę 2010. W tym okresie, Polska pełniła (przez 6 miesięcy) rolę państwa ramowego, czyli państwa odpowiedzialnego za sformowanie grupy, w tym zapewnienie dostępności wszystkich niezbędnych komponentów (wsparcia logistycznego, zdolności w zakresie dowodzenia, łączności, rozpoznania oraz transportu). Praktycznym sprawdzianem dla naszej armii jest włączanie się Polski do udziału w operacjach wojskowych i cywilnych UE¹⁹.

ZAKOŃCZENIE

Na zapewnienie różnych poziomów bezpieczeństwa obywateli wpływa wiele czynników, zarówno obiektywnie istniejące uwarunkowania, jak też doświadczenia z przeszłości i nabywane teraz, między innymi poprzez środki masowego przekazu, które często przedstawiają i potęgują wydarzenia skrajne i nietypowe, lecz wpływające na świadomość społeczną.

Potrzeba i pragnienie bezpieczeństwa jest jednym z najważniejszych problemów nurtujących ludzi i społeczności w skali globalnej, lokalnej i w wymiarze indywidualnym. Dążenie do poprawy bezpieczeństwa jest podstawą do powszechnie stosowanej od lat 60-tych XX w. promocji aktywnego i bezpiecznego życia społeczności. Bezpieczeństwo w jego szerokim wymiarze staje się coraz bardziej zależne od subiektywnego zaspokajania potrzeb i pragnień bezpieczeństwa osobistego. Można powiedzieć, że ludzie nie oczekują zadowolenia politycznego, spokoju

¹⁹ R. Zięba, *Wspólna polityka...*, op. cit., s. 95 - 110.

policjantów i głośnych systemów alarmowych, ale zmniejszenia zagrożeń i podniesienia świadomości swojego bezpieczeństwa²⁰. Powyższa konstatacja wskazuje na tworzenie się nowych systemów bezpieczeństwa w europejskiej i amerykańskiej hemisferze, co w odniesieniu do polskiego społeczeństwa świadczy o nowej jakości życia społecznego.

LITERATURA

1. Barcik J., *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony. Aspekty prawne i polityczne*, Bydgoszcz-Katowice 2008, s. 426.
2. Cesarz Z., Stadtmuller E., *Problemy polityczne współczesnego świata*, Wrocław 1998, s. 47.
3. Kuźniar R., *Strategia bezpieczeństwa*, [w:] „Polska w Europie”, nr 2/2004, s. 9-28.
4. Nowak J. M., *Szósty kraj NATO*, [w:] „Polska Zbrojna”, nr 35/2010, s. 15.
5. Parzymies S., *Stosunki międzynarodowe w Europie 1945-2004*, Warszawa 2004, s. 253.
6. *Unia Europejska: Organizacja i funkcjonowanie*, pod red. Cini. M, Warszawa 2007, s. 328.
7. *Współczesne stosunki międzynarodowe*, pod red. Łoś-Nowak T., Wrocław 1997, s. 102.
8. Zięba R., *Kategorie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych*, [w:] *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, pod red. Bobrow D. B., Halizak E., Zięba R., Warszawa 1997, s. 8.
9. Zięba R., *Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa UE*, Warszawa 2007, s. 20.
10. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2007, s. 2-37.
11. *Polska wstępuje do Eurokorpusu*, [w:] „Rzeczpospolita” z 14 maja 2008.
12. *Mały słownik stosunków międzynarodowych*, pod red. Michałowska G., Warszawa 1996, s. 53.
13. [online]. [dostęp: 14.05.2010]. Dostępny w Internecie: www.msz.gov.pl
14. [online]. [dostęp: 14.05.2010]. Dostępny w Internecie: www.erocorpus.net

SECURITY OF POLAND IN UNITED EUROPE. SELECTED CONDITIONS

Summary

The article discusses the issues of the security and defence of Poland as compared to the European Union, the problems of strengthening the EU's potential in the field of crisis management and the reinforcement of cooperation in the area of security and defence. The article also presents the general situation of the process of increasing European integration, which consists in moving towards more and more superior forms of cooperation between

²⁰ L. Korzeniowski, *Securitologia*, EAS, Kraków 2008.

Member states. The authors of the article also discuss the issues of national and international security and describe selected organisations and political and military units acting for peace both within the European Union and NATO.

Key words: *EU's Common Security and Defence Policy, European Union, European integration, national security, international security, Eurocorps*